

Soproni Egyetem
Erdőmérnöki Kar

Doktori (PhD) értekezés tézisei

A GYERMEKVÉDELMI GONDOSKODÁSBAN ÉLŐ
GYERMEKEK TERMÉSZETES KÖRNYEZETI
SZOCIALIZÁCIÓJA

Kui Biborka Rozália

Sopron
2026

Soproni Egyetem
Erdőmérnöki Kar

Roth Gyula Erdészeti és Vadgazdálkodási Tudományok Doktori Iskola
Doktori Iskola vezetője: Prof. Dr. Faragó Sándor akadémikus

Erdő- és Környezetpedagógiai Program
Programvezető: Dr. Molnár Katalin

Témavezetők: Dr. Molnár Katalin egyetemi docens
Dr. Takács Viktor erdei iskola vezető

Tartalom

1. A téma aktualitása.....	4
2. A kutatás célja.....	5
3. A kutatás hipotézisei.....	5
4. A kutatás módszerei.....	7
5. A kutatás eredményei.....	9
6. Következtetések.....	11
7. Tézisek.....	12
8. Az értekezés témakörében készült publikációk.....	16
9. Egyéb publikációk.....	18

1. A téma aktualitása

A gyermekvédelmi szakellátás napjainkban kiemelt társadalmi és tudományos jelentőséggel bír, mivel az állami gondoskodásban nevelkedő gyermekek komplex pszichoszociális problémákkal, érzelmi sérülésekkel és szocializációs hiányosságokkal küzdenek. Az intézményi nevelés, a legjobb szándék ellenére, sok esetben nem képes maradéktalanul pótolni a családi környezet érzelmi és kapcsolati funkcióit, ami hosszú távon kedvezőtlen hatással van a mentális egészségre és a társadalmi integráció esélyeire. Ez egyre sürgetőbbé teszi olyan komplex, preventív és kompenzáló pedagógiai megközelítések alkalmazását, amelyek célzottan reagálnak e sérülékeny csoport szükségleteire.

Ezzel párhuzamosan a környezeti nevelés szerepe felértékelődött, különösen a mentális jóllétet támogató, élményalapú és érzelmileg is bevonó pedagógiai irányzatok térnyerésével. A természetes környezettől való elszakadás, amely a deprivált élethelyzetben élő gyermekek esetében gyakori, tovább fokozhatja a szorongást, az érzelmi instabilitást és a megküzdési stratégiák hiányosságait. A nemzetközi kutatások ugyanakkor egyértelműen igazolják, hogy a természeti környezettel való kapcsolat erősíti a rezilienciát, csökkenti a stresszt, és kedvezően hat az érzelemszabályozásra és a társas kompetenciák fejlődésére.

A téma aktualitását tovább növeli, hogy a hazai gyermekvédelmi szakellátásban a környezeti nevelés jelenléte mindeddig marginális és rendszerszinten kevésbé feltárt terület. Bár léteznek jó gyakorlatok, ezek tudományos elemzése és hatásvizsgálata hiányos. Mindez indokoltá teszi annak vizsgálatát, hogy a környezeti nevelés milyen szerepet tölthet be az érzelmi biztonság, a belső kontrollézés és a társadalmi beilleszkedés támogatásában az állami gondoskodásban élő gyermekek körében.

1. A kutatás céljai

A kutatás célja annak vizsgálata, hogy a természetes környezet hiánya vagy jelenléte miként befolyásolja a gyermekvédelmi szakellátásban élő gyermekek környezeti attitűdjét, valamint ezzel összefüggésben pszichoszociális jellemzőiket, különös tekintettel a tanulmányi eredményekre, a szociális kapcsolatokra, a szorongásszintre és a rezilienciára. A gyermekek jellemzőinek elemzése mellett feltárja a szakellátás intézményi és humán tényezőit is, kiemelten a szakemberek környezeti neveléshez való viszonyát, valamint célul tűzi ki a fejlesztő szemléletű környezeti nevelési programok megalapozását.

A kutatás további célja a gyermekvédelemben dolgozó felnőttek környezeti attitűdjeinek és nevelési gyakorlatainak feltérképezése, abból a feltételezésből kiindulva, hogy a gyermekek természethez való viszonyát jelentős mértékben befolyásolja a felnőtt minták és az intézményi környezet által közvetített értékrendszer.

2. A kutatás hipotézisei

A gyermekvédelemben élő gyermekekre vonatkozó hipotézisek:

H1: A gyermekjogi szabályozások – mind a nemzeti, mind a nemzetközi szinten – nem teszik kellően explicitté a természethez való hozzáférés jogát, jóllehet a természetben töltött idő pszichoszociális előnyei tudományosan igazoltak.

H2: Feltételezhető, hogy a hazai és nemzetközi szakirodalomban a gyermekvédelmi gondoskodásban élő gyermekek természetkapcsolata és annak pszichoszociális, valamint pályaorientációs kimenetelei közötti összefüggések vizsgálata elsősorban joggyakorlatok, programleírások és szakpolitikai dokumentumok szintjén jelenik meg, miközben az empirikus, komplex összefüggéseket feltáró kutatások hiányosak.

H3: A gyermekvédelmi gondoskodásban élő gyermekek környezeti attitűdje mérsékelten pozitív, de elmarad a családban felnövő gyermekekétől; a természetközeli életmódot előtérbe helyező

intézményekben nevelkedők attitűdje pozitívabb, természettudományos ismereteik gazdagabbak, mint a városi, természetes környezettől távol eső intézmények lakóié.

H4: A gyermekvédelmi szakellátásban élő gyermekek környezeti attitűdjének szerkezetében a kognitív és affektív komponensek dominálnak, míg a konatív (cselekvéses) dimenzió alulreprezentált, ami az attitűdök gyakorlati megnyilvánulásának gyengeségére, az attitűd–viselkedés „résére” utal.

H5: A gyermekvédelmi gondoskodásban élő gyermekek szabadidős tevékenységeiben a természeti környezethez való hozzáférés ritkább, kevésbé autonóm és érzelmileg kevésbé telített, mint a családban élő társaik esetében; ennek következtében természettudományos ismereteik fragmentáltabbak, élménybázisuk szűkösebb, és környezeti attitűdjük inkább szabálykövető, mint élményszerű kötődésen alapuló. Ez a hatás erősebben jelentkezik a magyarországi, mint a romániai intézményekben.

H6: A természetközeli szemléletű intézményekben élő gyermekek szorongásszintje alacsonyabb, környezeti attitűdjük pozitívabb, mint a természetorientált szemléletet nélkülöző intézmények lakóinál; a pozitív környezeti attitűddel rendelkező gyermekek szorongásszintje szignifikánsan alacsonyabb a negatív attitűdű társaikénál

H7: A természetközeli életmódot biztosító intézményekben magasabb arányban találhatók reziliens gyermekek, mint a természetes környezettől elszigetelt környezetben élők körében; a pozitív környezeti attitűddel rendelkező gyermekek rezilienciája szignifikánsan magasabb, mint a negatívabb attitűddel bíróké

H8: A jobb tanulmányi eredményekkel rendelkező gyermekek környezeti attitűdje pozitívabb, érdeklődési körük sokszínűbb, és nyitottabbak a természeti és társadalmi jelenségek iránt, mint alacsonyabb teljesítményű társaik.

H9: A részletesebb, mélyebb természettudományos ismeretekkel rendelkező gyermekek környezeti attitűdje pozitívabb, mint a kevésbé tájékozott gyermekeké.

H10: A gyermekvédelmi gondoskodásban eltöltött idő fordítottan arányos a gyermekek környezeti attitűdjével: minél hosszabb időt tölt a gyermek gyermekvédelmi gondoskodásban, annál gyengébb környezeti attitűd jellemzi.

Szakemberekre vonatkozó hipotézis

H11: A gyermekvédelmi szakemberek környezeti attitűdje alapvetően pozitív és érzelmileg elkötelezett, azonban ezt nem minden esetben támasztja alá megfelelő természeti tudás és következetes cselekvési gyakorlat. Megítélésük szerint a környezeti nevelés intézményi szinten alulreprezentált, ami elsősorban humánerőforrásbeli tényezőkre (felkészültség, leterheltség) vezethető vissza, ugyanakkor a szakemberek jelentős része nyitott a továbbképzésre, ami a fejlesztés reális lehetőségét jelzi

Modellre vonatkozó hipotézis

H12. Feltételezzük, hogy a gyermekvédelmi otthonok mindennapi működésébe integrált, természetalapú környezeti nevelési modell – a rendszeres természetkapcsolat, a reflektív tanulás, a cselekvésorientált részvétel és a rezilienciaerősítő gyakorlatok révén – pozitív irányban befolyásolja a gyermekek környezeti attitűdjét, természettudományos ismereteik integráltságát és pszichoszociális alkalmazkodását.

3. A kutatás módszerei

A kutatás vegyes módszertani megközelítésben valósult meg, amely a kvantitatív és kvalitatív adatgyűjtési és -elemzési eljárások kombinálásával tette lehetővé a vizsgált jelenségek komplex értelmezését. A kvantitatív módszerek a környezeti attitűd, a szorongás és a reziliencia mérhető aspektusainak feltárását és statisztikai összefüggéseinek vizsgálatát szolgálták, míg a kvalitatív eljárások a gyermekvédelmi szakellátás intézményi és humán

tényezőinek, különösen a szakemberek attitűdjeinek és tapasztalatainak mélyebb megértését tették lehetővé.

A gyermekek környezeti attitűdjének vizsgálatára életkorhoz igazított, saját szerkesztésű kérdőívek készültek, amelyek négy korcsoportot fedtek le: óvodáskorú, alsó tagozatos, felső tagozatos és középiskolás gyermekeket. Az óvodás korosztály számára egy képekkel és mesei elemekkel támogatott, leporelló formátumú, félig strukturált mérőeszköz került kidolgozásra, amely a környezeti attitűd kognitív, affektív és viselkedéses dimenzióit vizsgálta. Az adatfelvétel egyéni, biztonságos környezetben, interjúk helyzetben zajlott, egységes pontozási rendszer alkalmazásával. Az óvodás korosztály esetében azonban a mentális és pszichés állapotból fakadó korlátok miatt csak korlátozott számú értékelhető adat keletkezett, ezért e csoport eredményei a további elemzésekben nem szerepeltek.

Az iskoláskorú gyermekek kérdőívei demográfiai adatokra, tanulási szokásokra, a természethez való viszonyra, konkrét természettudományos ismeretekre, valamint a környezeti attitűd Likert-skálás mérésére terjedtek ki. A nyitott kérdések kvalitatív tartalomelemzéssel, a zárt tételek kvantitatív statisztikai módszerekkel kerültek feldolgozásra. A vizsgálat lehetőséget biztosított a környezeti attitűd és a természettudományos ismeretek közötti összefüggések elemzésére, valamint csoportösszehasonlításra nevelési környezet és ország szerint.

A pszichológiai jellemzők vizsgálatához standardizált mérőeszközöket alkalmaztunk. A szorongásszint mérésére a Spielberger-féle Gyermek Állapot–Vonás Szorongás Kérdőív magyar adaptációját használtuk, míg a reziliencia feltárására a GYIRM-25, illetve kontrollcsoport esetében a GYIRM-20 skálát alkalmaztuk. A reziliencia vizsgálata kizárólag felső tagozatos és középiskolás tanulók körében történt, a mérőeszköz életkori validitásának figyelembevételével.

A gyermekek válaszainak értelmezését megfigyelések és informális beszélgetések egészítették ki, valamint a nevelők bevonásával pontosítottuk a demográfiai és élettörténeti adatokat, a szubjektív torzítások csökkentése érdekében.

A gyermekvédelmi szakemberek vizsgálatára kvalitatív módszerként félig strukturált interjúkat alkalmaztunk. Az interjúk a környezeti attitűd kognitív, affektív és konatív komponenseire, az intézményi gyakorlatra, a környezeti nevelés akadályaira, valamint a továbbképzési nyitottságra fókuszáltak. A módszer lehetővé tette az egyéni attitűdök mellett a szervezeti és rendszerszintű tényezők feltárását is, hozzájárulva a gyermekvédelmi szakellátás környezeti nevelési gyakorlatának átfogóbb megértéséhez.

4. A kutatás eredményei

A gyermekvédelmi gondoskodásban élő gyermekek tanulmányi teljesítménye, természetkapcsolata, természettudományos tudása és pszichés jellemzői (szorongás, reziliencia) szorosan összefüggnek a nevelési környezet minőségével és a közvetlen természetélmények elérhetőségével. Iskolai eredményeik mindkét országban mérsékelten elmaradnak a családban élőkétől, de a magyarországi gyermekotthonokban valamivel kedvezőbbek az átlagok. A természethez való hozzáférésben jelentős különbségek látszanak: a romániai intézmények gyakrabban biztosítanak természetközeli életmódot, míg Magyarországon a szabadidőt inkább digitális tevékenységek uralják, és mindkét országban a családban élő gyermekek rendelkeznek gazdagabb, érzelmileg telítettebb természetélményekkel. A természettudományos tudás a gyermekvédelmi mintában heterogén, inkább élményalapú, és főként a fogalmi-elméleti területeken marad el a családi kontrollcsoporttól.

A pszichoszociális mutatók integráltan szemlélve azt mutatják, hogy az alsó tagozat érzékeny időszak a környezeti attitűdök egységes, pozitív kialakulása szempontjából, míg serdülőkorra különösen a gyermekvédelmi kontextusban a viselkedéses (konatív) komponens

marad tartósan elmaradott: a tudás és pozitív attitűd nem, vagy csak korlátozottan fordul át tényleges cselekvésbe. A szorongás életkori hullámváltozása és a reziliencia szintjei együtt rajzolják ki a sérülékeny átmeneteket: preadoleszcens korban magasabb szorongás, gyengébb cselekvési tér és fragmentáltabb attitűdszerkezet jellemzi a gyermekvédelmi populációt. A függetlenségvizsgálatok szerint a környezeti attitűd legszorosabban a rezilienciával, gyengébben a természettudományos tudással, még gyengébben a tanulmányi teljesítménnyel és a szorongással függ össze, és inkább pszichoszociális erőforrásként, mint direkt prediktorként működik.

Mindez arra a kulcskövetkeztetésre mutat, hogy a gyermekvédelmi kontextusban a környezeti nevelés fejlesztése nem korlátozódhat pusztán ismeretátadásra vagy attitűderősítésre. A valódi cselekvési lehetőségek, rendszeres és strukturált természetközeli programok, autonóm döntési helyzetek és érzelmileg biztonságos kapcsolatok együttesen teremthetik meg azt a teret, ahol a pozitív környezeti attitűdök tényleges viselkedéssé válnak, miközben egyszerre erősítik a rezilienciát és mérséklik a pszichés terhelést a gyermekvédelmi ellátásban élő fiatalok körében.

A gyermekvédelmi intézményekben dolgozó szakemberek többsége fontosnak tartja a környezeti nevelést és a szabad levegőn töltött időt, érzelmileg erősen elkötelezett a természet védelme iránt, és alapvető kognitív ismeretekkel is rendelkezik. Ugyanakkor a mindennapi gyakorlatban ez csak korlátozottan jelenik meg: a gyerekek viszonylag kevés, többnyire spontán, kevésbé strukturált szabadidős tevékenységben vesznek részt, a kirándulások és célzott környezeti programok ritkák, és a dolgozók jelentős része egy-egy hónapban egyáltalán nem vezet ilyen foglalkozást. A környezeti nevelés főként a gyakorlati, hétköznapi szokások (szelektív hulladékgyűjtés, energiatakarékosság, nem szemetelés) és élményalapú programok (kirándulás, állat- és növénygondozás) szintjén valósul meg, míg a rendszerszintű, elméleti tudás kevésbé hangsúlyos.

A megvalósulást elsősorban szervezeti, erőforrás- és motivációs akadályok nehezítik (idő- és létszáhiány, forráshiány, intézményi prioritások hiánya, kollégák passzivitása), ezért a pozitív attitűd sokszor nem tud cselekvésbe fordulni. A minta erősen feminizált, előregedő szakmagárdát és fluktuációt mutat, ami tovább növeli a terhelést. Ugyanakkor biztató, hogy a dolgozók mintegy fele kifejezetten nyitott környezeti neveléssel kapcsolatos továbbképzésekre, és további egy részük feltételeken szintén érdeklődő. Összességében tehát a szakemberek affektív és alapvetően kognitív szinten jó kiindulópontot jelentenek, de az intézményi szintű, strukturált környezeti neveléshez szervezeti támogatásra, módszertani képzésre és stabilabb erőforrásokra van szükség.

5. Következtetések

A gyermekvédelmi gondoskodásban élő gyermekek fejlődési, pszichoszociális és környezeti mutatói (tanulmányi eredmény, környezeti tudás, attitűd, szorongás, reziliencia) egymással összefonódó rendszerben értelmezhetők, amelyet erősen befolyásol a nevelkedési forma, a természethez való hozzáférés és az életkori átmenetek. A gyermekotthonban élő tanulók tanulmányi eredményei és rezilienciája sérülékenyebb, környezeti tudásuk gyakran élményalapú, de fogalmilag töredezett, miközben környezeti attitűdjük alapvetően pozitív. Ugyanakkor erős „attitűd–viselkedés rés” figyelhető meg: a kedvező kognitív és érzelmi beállítódások nem mindig fordulnak át tényleges környezetbarát cselekvéssé. A természethez való rendszeres, mindennapi hozzáférés – különösen természetközeli intézményi kontextusban – protektív szerepet tölthet be: támogatja a rezilienciát, enyhén védő hatású a szorongással szemben, és kedvezőbb környezeti attitűddel jár együtt, de hatása nem determinisztikus, hanem más pszichoszociális tényezőkkel együtt érvényesül.

A gyermekvédelemben dolgozó szakemberek körében erős, többnyire pozitív környezeti attitűd és értékalköteleződés

rajzolódió ki, a gyakorlat azonban széttagolt, esetleges és erősen terhelt szervezeti keretek között valósul meg. A kognitív és affektív komponensek kedvezőek (tudják és fontosnak tartják a környezeti nevelést), de a konatív dimenzió – a következtetés, mindennapi cselekvéssé formálás – gyenge, elsősorban logisztikai, erőforrás- és munkaterhelési akadályok miatt. A szakemberek jelentős része nyitott a környezeti nevelésre irányuló továbbképzésekre, ami fejlesztési potenciált jelez. A környezeti nevelés hatékonyabbá válása szempontjából kulcsfontosságú az intézményi szintű elköteleződés, a strukturált, rendszeres természetalapú programok beépítése és a módszertani támogatás erősítése, hogy a meglévő pozitív attitűd valóban a gyermekek természeti szocializációját, rezilienciáját és hosszú távú jóllétét támogató gyakorlatokká szerveződjön.

6. A kutatás tézisei

A gyermekvédelmi rendszerben élő gyermekekre vonatkozó tézisek

T/1. A kutatás eredményei alapján megállapítottuk, hogy indokolt a jogszabály módosítása oly módon, hogy kifejezetten rögzítse: „Minden gyermeknek alapvető joga van a természeti környezetben töltött minőségi időhöz, amely elősegíti egészséges testi, lelki, szellemi és erkölcsi fejlődését.”

T/2. A hazai és nemzetközi szakirodalom áttekintése alapján megállapítható, hogy jelenleg nem állnak rendelkezésre olyan átfogó, empirikusan megalapozott kutatási eredmények, amelyek a gyermekvédelmi gondoskodásban élő gyermekek és fiatalok természetkapcsolata, környezeti attitűdje, pszichés jólléte, társas kompetenciái, valamint pálya- és munkaszocializációs kimenetelei közötti komplex, közvetett összefüggéseket rendszerszinten igazolnák. A rendelkezésre álló nemzetközi források döntően joggyakorlatok, programleírások és szakpolitikai dokumentumok szintjén mozognak, ami jelentős kutatási hiányt jelez, és indokolja a hipotézis empirikus vizsgálatát.

T/3. Kutatásaink eredményei alapján megállapítható, hogy a gyermekvédelmi gondoskodásban élő gyermekek környezeti attitűdjei következetesen elmaradnak családban nevelkedő kortársaik értékeitől, jóllehet mindkét csoport a mérsékeltén pozitív tartományban helyezkedik el. Igazolódott, hogy a természetközeli környezetet és rendszeres szabadtéri tevékenységeket biztosító gyermekvédelmi intézményekben magasabb környezeti attitűdértékek, differenciáltabb természettudományos ismeretek és mérsékeltbb serdülőkori attitűdcsökkenés tapasztalható.

T/4. Vizsgálataink alapján megállapítható, hogy a gyermekvédelmi szakellátásban élő gyermekek környezeti attitűdjeinek szerkezete életkori ív mentén egyre inkább differenciálódik, és ennek során a kognitív és affektív komponensek stabil dominanciája mellett a konatív (cselekvéses) dimenzió szisztematikusan lemarad. A konatív komponens tartós elmaradása nem csupán motivációs deficit következménye, hanem intézményi struktúrák által meghatározott működési sajátosság, amely a tapasztalati tanulás, az önszabályozás és a környezeti cselekvés gyakorlati tereinek bővítésével célzottan fejleszthető.

T/5. A vizsgálatok alátámasztásai alapján megállapítható, hogy a pozitív környezeti attitűd nem csupán érzelmi orientáció, hanem olyan tanulási erőforrás, amely támogatja a természettudományos tudás akkumulációját és megmaradását; hatása azonban közvetett, és a nevelési kontextus strukturális jellemzőin keresztül érvényesül legerőteljesebben. Ezzel igazolhatóvá válik, hogy a részletesebb, mélyebb természettudományos tudással rendelkező gyermekek környezeti attitűdje nagyobb valószínűséggel pozitívabb, ugyanakkor az attitűd szerepe moduláló, nem determináló, és elsősorban a motivációs, érzelmi és kognitív bevonódás közvetítésén keresztül fejti ki hatását.

T/6. Megállapítható, hogy a természethez való pozitív viszonyulás iránya a szorongás csökkenésével áll összhangban, azonban a hatás mértéke nem elegendő ahhoz, hogy önmagában prediktív tényezőnek tekintsük. Matematikai statisztikai módszerek

alkalmazásával megállapítottam, hogy a páros kapcsolatok szorossága kimutatható, de gyenge. A magyar és román értékek hasonlóak a gyermekvédelemben és a családban.

T/7. Az eredmények tükrében megállapítható, hogy a gyermekek környezeti attitűdje nem csupán kognitív vagy érzelmi viszonyulás, hanem reziliencia-támogató személyiségdimenzió, amelynek erősödése mérhetően összefügg a megküzdési készségek fejlődésével. A tézis ezért rávilágít arra, hogy a természethez való mindennapi hozzáférés és a környezeti nevelés nem pusztán ökológiai tudatformáló, hanem pszichés védőhatással is bír, és így a gyermekvédelmi intézmények rezilienciafejlesztő gyakorlatainak szerves, nem fakultatív elemeként kezelendő. -nem ideillő megfogalmazás

T/8. Eredményeink alapján megállapítható, hogy a környezeti attitűd nem elsődleges, hanem támogató, kontextusfüggő erőforrás az iskolai sikeresség szempontjából, különösen olyan élethelyzetben, ahol a strukturális és érzelmi támogató tényezők (családi háttér, stabil kapcsolatok, kulturális tőke) korlátozottabban állnak rendelkezésre. Továbbá megállapítottam, hogy a pozitív környezeti attitűd nem csupán érzelmi orientáció, hanem olyan tanulási erőforrás, amely támogatja a természettudományos tudás akkumulációját és megmaradását; hatása azonban közvetett, és a nevelési kontextus strukturális jellemzőin keresztül érvényesül legerőteljesebben

T/9 Vizsgálataink alapján megállapítható, hogy a gyermekek környezeti attitűdje és a természettudományos ismereteik mélysége között konzisztens, pozitív irányú, ugyanakkor nem determinisztikus kapcsolat áll fenn. A részletesebb természettudományos ismeretekkel rendelkező gyermekeket jellemzően pozitívabb környezeti attitűd kíséri, azonban ez az összefüggés elsősorban moduláló, támogató jellegű: a környezeti attitűd nem elsődleges meghatározója, hanem közvetett erőforrása a tudásszint alakulásának. A kapcsolat erőssége a nevelési kontextustól függően differenciálódik, és strukturáltabb,

támogatóbb környezetben (családi nevelés) markánsabban érvényesül, míg a gyermekvédelmi ellátásban élő gyermekek esetében gyengébb, de irányában következetes összefüggés mutatható ki.

T/10. A vizsgálati eredmények részben igazolják azt a feltevést, miszerint a gyermekvédelmi gondoskodásban eltöltött idő negatív irányú kapcsolatban áll a gyermekek környezeti attitűdjével, ugyanakkor rámutatnak arra is, hogy e kapcsolat nem önmagában az időtartam függvénye, hanem az intézményi környezet természetközelségének mértéke határozza meg annak érvényesülését.

Szakemberekre vonatkozó tézisek

T/11. Az eredmények alapján megállapítottuk, hogy a gyermekvédelmi szakellátásban dolgozók többsége a környezeti nevelést és a gyermekek szabadban töltött idejét fontosnak, affektív és kognitív szinten egyaránt pozitív környezeti attitűddel rendelkezik, azonban az érzelmi elköteleződés és az alapvető környezeti ismeretek a gyermekvédelmi rendszerben dolgozók körében önmagukban nem eredményeznek rendszeres, tudatos környezeti nevelési gyakorlatot, mivel a konatív (cselekvéses) dimenzió strukturális, erőforrásbeli és munkaterhelési tényezők miatt gyenge; ugyanakkor a szakemberek jelentős, bár feltételekhez kötött fejlődési hajlandósága arra utal, hogy megfelelő intézményi támogatás, időkeret, módszertani háttér és továbbképzési lehetőségek biztosítása esetén az attitűdök hatékonyan transzformálhatók rendszeres pedagógiai cselekvéssé

Modellre vonatkozó tézis

T/12. Kidolgozásra került egy olyan a gyermekvédelmi otthonok mindennapi működésébe integrált, természetalapú környezeti nevelési modellt, amely nem csupán a környezeti attitűdök formálásában bír jelentőséggel, hanem komplex fejlesztő hatást gyakorol a gyermekek természettudományos ismereteinek integráltságára és pszichoszociális alkalmazkodására is. A

rendszeres természetkapcsolatra, a reflektív tanulásra, a cselekvésorientált részvételre és a rezilienciaerősítő gyakorlatokra épülő megközelítés olyan támogató nevelési környezetet hoz létre, amely különösen a strukturális és érzelmi erőforrásokban szegényebb gyermekvédelmi kontextusban képes elősegíteni a gyermekek belső erőforrásainak megerősödését és fejlődési pályájuk stabilizálását.

Az értekezés témakörében készült publikációk

1. Kui Biborka (2022): The importance of the natural environment in the light of children's rights with particular regard to Hungary Magistra Iadertina 17: 2 pp. 51-70., 20 p.

Szaccikk (Folyóíratcikk)

2. Kui Biborka (2022): A természeti környezet fontossága a gyermekjog tükrében = (THE IMPORTANCE OF THE NATURAL ENVIRONMENT IN CHILDREN'S RIGHTS) In: Kéri, Katalin; Kissné, Zsámboki Réka; Németh, Dóra Katalin; Pásztor, Enikő (szerk.) Egy nyelvet beszélünk? Gyermeklét és pedagógia a nyelvi, kulturális és társadalmi terek kontextusában - 15. Képzés és Gyakorlat Nemzetközi Neveléstudományi Konferencia (2022. április 28.) : Program és Absztraktok Sopron, Magyarország : Soproni Egyetemi Kiadó (2022) 247 p. pp. 113-114., 2 p.

Absztrakt / Kivonat

3. Kui, Báborka Rozália (2023): Természeti környezet fontossága a gyermekjog tükrében Magyarországon In: Czimber, Kornél (szerk.) Az Erdőmérnöki Kar Tudományos Kiadványa Sopron, Magyarország: Soproni Egyetem Kiadó (2023) 282 p. pp. 170-177., 8 p.

Könyvrészlet (Szaktanulmány)

4. Kui Biborka (2023): A gyerekvédelemben dolgozók természeti-, környezeti attitűdvizsgálata Győr-Moson-Sopron vármegyében In: Juhász, Erika; Katteín-Pornói, Rita (szerk.) Az oktatás határdimenziói: Absztraktkötet: Hungarian Conference on Educational Research HuCER Szombathely, Magyarország:

Magyar Nevelés- és Oktatókutatók Egyesülete (HERA) (2023) 300 p. p. 169, 1 p.

Egyéb konferenciaközlemény

5. Kui Biborka (2023): Miért fenntarthatatlan, ami fenntartható? (Szerkesztette: Lányi András és Farkas Gabriella) MAGYAR TUDOMÁNY 184 pp. 399-400., 2 p. DOI Egyéb URL

Recenzió/kritika

6. Kui, Bíborka; Hoschek, Mónika (2024): A gyermekvédelemben dolgozók természeti, környezeti attitűdvizsgálata Győr-Moson-Sopron vármegyében In: Schiberna, Endre; Lett, Béla; Molnár, Katalin; Stark, Magdolna (szerk.) Tanulmánykötet Mészáros Károly tiszteletére 2024 Sopron, Magyarország: Soproni Egyetem Kiadó 122 p. pp. 65-80., 16 p.

Könyvrészlet (Szaktanulmány)

7. Kui Biborka; Horváth-Szováti, Erika (2025): An Examination of Environmental Attitudes and Resilience among Children in Child Protection Care in Romania REVISTA DE CERCETARE SI INTERVENTIE SOCIALA 91 pp. 7-29., 23 p.

Folyóiratcikk (Szakcikk)

8. Kui Biborka (2025): Környezeti nevelés a gyermekvédelemben In: Schiberna, Endre; Lett, Béla; Molnár, Katalin; Stark, Magdolna (szerk.) Tanulmánykötet Mészáros Károly tiszteletére 2025 Sopron, Magyarország: Soproni Egyetem Kiadó 134 p. pp. 77-89., 13 p.

Könyvrészlet (Szaktanulmány)

9. Kui Biborka; Molnár, Katalin; Hartl, Éva; Nmar-Kendöl, Jutka; Kollarics, Tímea (2025): Fában az életed, kezdedben a jövőd - szemléletformáló programsorozat 60 éven felülieknek In: Bodáné, Kendrovics Rita (szerk.) Fenntarthatóság: tudatos nevelés és oktatás - Projektkonferencia 2025: hazai és külföldi modellek a projektoktatásban: absztrakt kötet Budapest, Magyarország: Óbudai Egyetem Rejtő Sándor Könyvípari és Környezetmérnöki Kar (2025) 60 p. pp. 48-48., 1 p.

Absztrakt / Kivonat

10. Kui Biborka (2025): Környezeti nevelés és reziliencia vizsgálata romániai gyermekvédelmi gondoskodásban élő fiatalok körében In: Márkus, Edina; Máté-Szabó, Barbara (szerk.) Absztraktkötet: Községek a tanulás világában: Hungarian Conference on Educational Research HuCER 2025 Debrecen, Magyarország: Debreceni Egyetem 446 p. pp. 210-210., 1 p.

Absztrakt / Kivonat

11. Kui, Biborka; Molnár, Katalin; Hartl, Éva; Nmar-Kendöl, Jutka; Kollarics Tímea (2025): Fában az életed, kezdedben a jövőd – szemléletformáló programsorozat 60 éven felülieknek In: Bodáné, Dr. Kendrovics Rita (szerk.) Fenntarthatóság: Tudatos nevelés és oktatás: tanulmánykötet Budapest, Magyarország: Óbudai Egyetem Rejtő Sándor Könnyűipari és Környezetmérnöki Kar 288 p. pp. 173-187, 15 p.

Könyvrészlet (Szaktanulmány)

12. Kui, Biborka (2026): A gyermekvédelmi gondoskodásban élő gyermekek szabadidős tevékenységeinek elemzése a természethez való kapcsolódás tükrében. In: Erdészeti Tudományos Konferencia Kiadványa. II. kötet, Soproni Egyetem Kiadó, Sopron. p: 372-382

7. Egyéb publikációk

1. Kui Biborka (2000): Az erdőkiélések és az iparszerű erdőgazdálkodás ökológiai következményei Hargita megye (Románia) területén ACTA BIOLOGICA DEBRECINA-SUPPLEMENTUM OEKOLOGICA HUNGARICA pp. 255-255., 1 p.

Absztrakt / Kivonat

2. Kui, Biborka (2000): A luc (*Picea abies*) eredete és fejlődésmenete hazánkban INTARZIA 4: 7 pp. 16-16, 1 p.

Folyóiratcikk (Ismeretítés)

3. Kui, Biborka; Russu, Tibor (2001): Comprehensive data regarding the Borsáros-marsh (Transilvania, Romania) Vegetation In: Lehoczky, László; Kalmár, László (szerk.) 3rd International

Conference of PhD students: University of Miskolc, Hungary - 13-19 August 2001. [4]. Humanities Miskolc, Magyarország: University of Miskolc (2001) 206 p. pp. 203-205., 3 p.

Könyvrészlet (Konferenciaközlemény)

4. Kui, Biborka (2001): A Hargita-hegység kárpáti endemizmusai és szubendemizmusai In: Isépy, I; Korsós, Z; Pap, I (szerk.) II. Kárpát-medencei Biológiai Szimpózium Budapest, Magyarország: Magyar Természettudományi Múzeum, Magyar Biológiai Társaság pp. 109-110., 2 p.

Könyvrészlet (Konferenciaközlemény)

5. Kui, Biborka (2001): Összefoglaló adatok a Borsáros-láp (Csíkszentkirály, Románia) növényzetéről In: Tavaszi Szél 2001 Konferencia: Absztraktkötet: Fialat Magyar Tudományos Kutatók és Doktoranduszok V. Világtalálkozója Budapest, Magyarország: Doktoranduszok Országos Szövetsége (DOSZ) pp. 114-114., 1 p.

Absztrakt / Kivonat

6. Kui, Biborka (2002): A Hargita-hegység flóra- és vegetációkutatásának története In: Veres, Valér; Gyarmati, Zsolt (szerk.) Társadalom és humántudományok : a Romániai Magyar Doktorandusok és Fialat Kutatók Szövetségének (RODOSZ) III. Tudományos Konferenciáján: 2002 március 22-23-án elhangzott előadások: társadalomtudományi szakosztály Kolozsvár, Románia: Kriterion Könyvkiadó pp. 54-55., 2 p.

Könyvrészlet (Konferenciaközlemény)

7. Kui, Biborka (2006): Adatok a Hargita-hegység harasztflórájának ismeretéhez KANITZIA 14 pp. 75-94., 20 p.

Folyóiratcikk (Szakcikk)

8. Kui, Biborka (2009): Új páfrányfajok és hibridek a Hargita flórájában KITAIBELIA 14: 1 pp. 109-116., 8 p. (2009)

Folyóiratcikk (Szakcikk)

9. Kui, Biborka (2011): Adatok a Hargita-hegység flórájához - Nagy Murgó In: Penksza, Károly (szerk.) VII. Kárpát-medencei

Biológiai Szimpózium: Magyar Biológiai Társaság Budapest, Magyarország: Magyar Biológiai Társaság pp. 97-111, 15 p.
Könyvrészlet (Konferenciaközlemény)

10. Kui, Biborka (2012): A Nagy-Murgó (Hargita-hegység) erdeinek flórája In: Lakatos, Ferenc; Szabó, Zília (szerk.) Kari Tudományos Konferencia Kiadvány: Nyugat-magyarországi Egyetem, Erdőmérnöki Kar Sopron, Magyarország: Nyugat-magyarországi Egyetem (NYME) 315 p. pp. 248-254. Paper: 6 oldal, 7 p.

Könyvrészlet (Konferenciaközlemény)

11. Kui, Biborka (2014): Adalékok a Hargita-hegység flórájához. Rosa fajok a Hargitán In: Schmidt, Dávid; Kovács, Miklós; Bartha, Dénes (szerk.) X. Aktuális Flóra- és Vegetációkutatás a Kárpát-medencében: X. Nemzetközi Konferencia Összefoglalói = Recent Flora- and Vegetation Research in the Carpathian Basin X. Book of Abstracts Sopron, Magyarország: Nyugat-magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Kar pp. 175-175., 1 p.

Absztrakt / Kivonat